

СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

SUBJECTS OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF THE DEVELOPMENT OF ELECTRONIC GOVERNMENT IN UKRAINE UNDER THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION

Оксютенко К.В., докторант

Інститут держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України

Наукова публікація присвячена дослідженню системи суб'єктів адміністративно-правового регулювання розвитку електронного урядування в Україні в умовах європейської інтеграції.

Зазначається, що адміністративно-правове регулювання розвитку електронного урядування здійснюється на підставі Конституції та законів України, а також міжнародно-правових актів, ратифікованих Верховною Радою України. Ключовими суб'єктами вказаної діяльності є Кабінет Міністрів України, Міністерство цифрової трансформації України та Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України. До прикладу – розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1467-р схвалена Стратегія здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року.

Водночас, у відповідності до Положення про Міністерство цифрової трансформації України, Мінцифри є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики: у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій та технологій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства, інформатизації; у сфері впровадження електронного документообігу; у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян; у сферах відкритих даних, публічних електронних реєстрів; у сфері надання електронних та адміністративних послуг; у сферах електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг тощо.

Пропонується розширити повноваження Міністерства цифрової трансформації України у сфері координації діяльності інших органів публічної адміністрації щодо переведення їх на електронний документообіг, розширення переліку адміністративних послуг, які можуть надаватися в режимі онлайн. З цією метою пропонується внести зміни до чинного законодавства, зокрема Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг», якими передбачити, що в паперовій формі документи виготовляються (видаються) у виключних випадках, прямо передбачених законами України. Відповідно, на Мінцифри доцільно покласти обов'язок здійснювати моніторинг щодо виявлення фактів виготовлення (видання) органами публічної адміністрації документів у паперовій формі у випадках, не передбачених законами України. Крім того, доцільно встановити адміністративну відповідальність за виготовлення (видання) паперових документів у випадках, не передбачених законами України.

Ключові слова: електронне урядування, суб'єкти, органи публічної адміністрації, цифровізація, діловодство, координація, адміністративні послуги, євроінтеграція, інформаційні технології, відповідальність.

The scientific publication is devoted to the study of the system of subjects of administrative and legal regulation of the development of electronic governance in Ukraine in the conditions of European integration.

It is noted that the administrative and legal regulation of the development of electronic governance is carried out on the basis of the Constitution and laws of Ukraine, as well as international legal acts ratified by the Verkhovna Rada of Ukraine. The key subjects of this activity are the Cabinet of Ministers of Ukraine and the Ministry of Digital Transformation of Ukraine. For example, the Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated November 17, 2021 No. 1467 approved the Strategy for the Implementation of Digital Development, Digital Transformations and Digitalization state finance management systems for the period up to 2025.

At the same time, in accordance with the Regulation on the Ministry of Digital Transformation of Ukraine, the Ministry of Digitization is the main body in the system of central executive bodies, which ensures the formation and implementation of state policy: in the areas of digitalization, digital development, digital economy, digital innovations and technologies, e-government and electronic democracy, development of information society, informatization; in the field of implementation of electronic document management; in the field of development of digital skills and digital rights of citizens; in the areas of open data, public electronic registers; in the field of providing electronic and administrative services; in the fields of electronic identification and electronic trust services, etc.

It is proposed to expand the powers of the Ministry of Digital Transformation of Ukraine in the field of coordinating the activities of other public administration bodies regarding their transfer to electronic document circulation, expanding the list of administrative services that can be provided online. For this purpose, it is proposed to make changes to the current legislation, in particular the Law of Ukraine «On Electronic Documents and Electronic Document Management», which would provide that documents are produced (issued) in paper form in exceptional cases directly provided for by the laws of Ukraine. Accordingly, it is expedient to entrust the Ministry of Digitization with the duty to monitor the detection of facts of production (issuance) of documents in paper form by public administration bodies in cases not provided for by the laws of Ukraine. In addition, it is advisable to establish administrative responsibility for the production (issuance) of paper documents in cases not provided for by the laws of Ukraine.

Key words: electronic governance, subjects, public administration bodies, digitalization, record keeping, coordination, administrative services, European integration, information technologies, responsibility.

Актуальність теми. Адміністративно-правове регулювання розвитку електронного урядування в Україні здійснюється на рівні підзаконних (відомчих) нормативно-правових актів, які приймаються на підставі, на виконання та у відповідності до Конституції та законів України. В законах, які характеризуються особливою процедурою прийняття та внесення змін, неможливо врегулювати всі аспекти суспільних відносин у сфері цифровізації публічного управління, тому за допомогою нормотворчої діяльності Президента, Кабінету Міністрів України, а також окремих міністерств та інших центральних органів виконавчої влади здійснюється оперативне вирішення актуальних питань у вказаній сфері суспільних відносин.

В умовах європейської інтеграції адміністративно-правове регулювання розвитку електронного урядування дозволяє адаптувати національне законодавство до права ЄС на всіх рівнях ієрархії нормативно-правових актів.

Особливої актуальності відомча нормотворчість у сфері адміністративно-правового регулювання розвитку електронного урядування набуває у умовах воєнного стану, коли зовнішні загрози вимагають від органів публічної адміністрації оптимізації власної управлінської діяльності, скорочення витрат на паперовий документообіг та інші матеріально-технічні засоби здійснення «традиційного» (без використання інформаційних технологій) урядування.

Вищезазначене обумовлює теоретичну та практичну значимість проведення окремого дослідження системи суб'єктів адміністративно-правового регулювання розвитку електронного урядування в Україні в умовах європейської інтеграції.

Різні аспекти адміністративно-правового забезпечення електронного урядування завжди були в центрі уваги науковців. Із останніх наукових праць, пов'язаних із темою даної публікації слід виділити роботи А. Барікової, Д. Біленької, М. Бабик, О. Берназюка, В. Бевзенка, М. Віхляєва, О. Гунбіної, П. Клімушина, Т. Ковальової, О. Комарова, А. Краковської, М. Комзюка, Т. Коломоєць, В. Курила, А. Омельченко, М. Серебра, Р. Стефанчука, В. Пилипчука, І. Тищенкої, В. Цимбалюка, С. Чукут та інших науковців.

Проте система суб'єктів адміністративно-правового регулювання розвитку електронного урядування в Україні в умовах європейської інтеграції ще не була предметом окремого наукового аналізу, що актуалізує підготовку даної публікації.

Постановка завдання. Метою наукової публікації є дослідження системи суб'єктів адміністративно-правового регулювання розвитку електронного урядування в умовах європейської інтеграції з метою формування пропозицій щодо удосконалення чинного національного законодавства та юридичної практики у вказаній сфері суспільних відносин.

Методологія публікації включає філософські, загальнонаукові та спеціально-юридичні методи дослідження. Так, серед філософських методів дослідження більшою мірою використовуються закони, прийоми та принципи діалектики (єдності та боротьби протилежностей, переходу кількісних змін у якісні тощо). Серед загальнонаукових підходів використовуються прийоми логіки (аналіз, синтез, дедукція та індукція), системний та структурно-функціональний методи. Серед спеціально-юридичних методів більшою мірою використовується метод юридичної догматики (як похідний від аксіоматичного методу), а також метод юридичного моделювання.

Також в процесі підготовки даної публікації використовувались такі загальновідомі наукові підходи як синергетичний, антропоцентричний, цивілізаційний, телеологічний тощо.

Результати дослідження. Сучасна система органів публічної адміністрації організована у чіткій відповідності до Конституції України, законів України «Про Кабінет Міністрів України», «Про центральні органи виконавчої влади», «Про місцеві державні адміністрації», «Про місцеве самоврядування в Україні» тощо.

У відповідності до загальнодержавної Концепції розвитку електронного урядування в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р., розвиток електронного урядування визначено одним з першочергових пріоритетів реформування системи державного управління. Також у рамках реалізації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Україна має забезпечити комплексний розвиток електронного урядування відповідно до європейських вимог [1].

Також у вказаній Концепції зазначено, що електронне урядування – це форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян [1].

Крім того, в Концепції розвитку електронного урядування в Україні наголошується на тому, що з огляду на

міжнародний досвід розвиток електронного урядування є одним з основних факторів забезпечення успішності реформування та підвищення конкурентоспроможності країни. Реформа будь-якої галузі в сучасних умовах спрямована на широке використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для досягнення необхідного рівня ефективності та результативності. А саме інструменти е-урядування здатні забезпечити значне покращення якості обслуговування фізичних і юридичних осіб та підвищення відкритості, прозорості та ефективності діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Крім того, запровадження електронного урядування є базовою передумовою для розбудови в Україні ефективних цифрової економіки і цифрового ринку та його подальшої інтеграції до єдиного цифрового ринку ЄС (EU Digital Single Market Strategy) [1].

Електронний документообіг в органах публічної адміністрації регламентовано Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг» [2] та постановою Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 55 «Деякі питання документування управлінської діяльності». Останньою затверджено «Типову інструкцію з діловодства в міністерствах, інших центральних та місцевих органах виконавчої влади», «Типову інструкцію з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну», а також «Регламент організації взаємодії органів виконавчої влади в електронній формі» [3].

Так, у відповідності до п. 2 Типової інструкції з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну, основна форма провадження діловодства в установах є електронна. Документування управлінської інформації в установах здійснюється в електронній формі із застосуванням кваліфікованого електронного підпису, кваліфікованої електронної печатки та кваліфікованої електронної позначки часу, крім випадків наявності обґрунтованих підстав для документування управлінської інформації у паперовій формі, якими визнаються: документи, що містять інформацію з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої встановлена законом; електронні документи, що не можуть бути застосовані як оригінал згідно з вимогами закону; документи, вимога щодо опрацювання яких у паперовій формі встановлена актами Кабінету Міністрів України [3].

Таким чином, в Інструкції чітко зазначено, що основною формою провадження діловодства в органах публічної адміністрації є електронна форма, яка повинна застосовуватись за замовченням, і тільки у виключних випадках, прямо передбачених чинним законодавством, суб'єкти владних повноважень мають роздруковувати та підписувати паперовий варіант документа.

Вказана Інструкція поширюється на всі електронні документи, що створюються, відправляються або одержуються Секретаріатом Кабінету Міністрів України, центральними органами виконавчої влади, їх територіальними органами, місцевими органами виконавчої влади, підприємствами, установами, організаціями, що належать до сфери управління центральних або місцевих органів виконавчої влади [3].

Також до правової основи розвитку електронного урядування слід віднести закони України «Про інформацію», «Про Національну програму інформатизації», «Про електронні комунікації», «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах», «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги», «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України», «Про обов'язковий примірник документів», «Про адміністративні послуги», «Про адміністративну

процедуру», «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні», «Про цифровий контент та цифрові послуги», «Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу «Цифрова Європа» (2021–2027)».

Так, у відповідності до ст. 3 Закону України «Про Національну програму інформатизації», Національна програма інформатизації спрямована на забезпечення:

- розробки, впровадження та застосування інформаційно-комунікаційних технологій у державному управлінні, місцевому самоврядуванні та суспільному житті (передбачена цифровізація як публічно-правових відносин, так і приватно-правових);

- реалізації та впровадження заходів, спрямованих на розвиток електронного урядування та електронної демократії (розвиток електронного урядування фактично є пріоритетним напрямом цифровізації);

- створення та розвитку системи державних інформаційних ресурсів (оцифровані бази даних, державні реєстри повинні максимально спростити доступ громадян до публічної інформації);

- рівного доступу до інформаційно-комунікаційних технологій та підвищення рівня освіченості громадян з питань інформаційно-комунікаційних технологій (цифрова освіта має стати основною складовою як середньої, так і вищої освіти);

- удосконалення процедури надання публічних (електронних публічних) послуг (цифровізація процедур надання адміністративних послуг повинна мінімізувати людський чинник та, відповідно, усунути корупційні фактори);

- організації інформаційної взаємодії державних органів та органів місцевого самоврядування за допомогою електронного документообігу (повний перехід на електронний документообіг є стратегічною метою органів публічної адміністрації, що дозволить значною мірою економити бюджетні кошти, які наразі витрачаються на забезпечення паперового документообігу);

- створення систем інформаційної та аналітичної підтримки діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування (ключову роль в цій сфері відіграє Міністерство цифрової трансформації України);

- підвищення ефективності вітчизняного виробництва шляхом використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій (Україна повинна стати флагманом у сфері використання штучного інтелекту в процесі виробництва товарів та надання послуг);

- створення умов для розвитку господарської діяльності у сфері інформатизації (передбачає підтримку національних стартапів як з боку органів публічної адміністрації, так і з боку європейських та інших міжнародних інституцій) [4].

Серед підзаконних нормативно-правових актів, якими врегульовано питання розвитку електронного урядування в Україні, слід відзначити наступні: постанову Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 р. № 56, якою затверджені Засади реалізації органами виконавчої влади принципів державної політики цифрового розвитку (програмний документ, що визначає пріоритетні напрями цифровізації публічного управління та інших суспільних відносин) [5]; розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1467-р, яким схвалена Стратегія здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року (визначає пріоритетні напрями цифровізації бюджетних відносин) [6]; розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1353-р, яким схвалена Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери (визначає пріоритетні напрями цифровізації соціальної політики держави, зокрема, системи соціального захисту населення) [7]; розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р,

яким схвалена Концепція розвитку цифрових компетентностей (передбачає способи підвищення якості підготовки працівників для створення можливості модернізації економіки країни відповідно до сучасних вимог) [8]; розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556-р, яким схвалена Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні (визначає пріоритетні напрями використання технології штучного інтелекту в процесі здійснення публічного управління та в інших сферах суспільних відносин) [9].

Так, згідно із Концепцією розвитку штучного інтелекту в Україні, впровадження інформаційних технологій, частиною яких є технології штучного інтелекту, є невід’ємною складовою розвитку соціально-економічної, науково-технічної, оборонної, правової та іншої діяльності у сферах загальнодержавного значення [9]. Таким чином, технології штучного інтелекту повинні стати основним інструментом удосконалення механізму публічного управління найбільш важливими сферами суспільних відносин.

Правовою основою для публічного адміністрування та розвитку електронного урядування є також Положення про Міністерство цифрової трансформації України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856 [10].

Так, у відповідності до вказаного Положення Мінцифри є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики: у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій та технологій, робототехніки та роботизації, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства; у сфері надання електронних та адміністративних послуг; у сферах електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг; у сферах відкритих даних, публічних електронних реєстрів, розвитку електронних інформаційних ресурсів, електронних комунікацій, розвитку інфраструктури широкосмугового доступу до Інтернету, електронної комерції та бізнесу; у сфері впровадження електронного документообігу; у сфері хмарних послуг; у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян; у сфері розвитку ІТ-індустрії; у сфері розвитку та функціонування правового режиму Дія Сіті [10].

Таким чином, Міністерство цифрової трансформації України є ключовим суб’єктом публічного адміністрування у сфері розвитку електронного урядування в Україні.

Так, у відповідності до п. 4 Положення про Міністерство цифрової трансформації України, Мінцифри здійснює заходи щодо створення та забезпечення функціонування: Національної веб-платформи центрів надання адміністративних послуг; Єдиного державного веб-порталу електронних послуг; системи електронної взаємодії органів виконавчої влади; інтегрованої системи електронної ідентифікації; Єдиної інформаційної системи обліку Національної програми інформатизації; системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів «Трембіта»; єдиного державного веб-порталу відкритих даних; онлайн-платформи взаємодії органів виконавчої влади з громадянами та інститутами громадянського суспільства; єдиного державного веб-порталу цифрової освіти; державного веб-порталу правового режиму Дія Сіті (city.dia.gov.ua), реєстру Дія Сіті; веб-порталу «Дія. Цифрова громада»; державної платформи стану розвитку широкосмугового доступу до Інтернету (broadband.gov.ua) [10].

Крім того, Мінцифри розробляє нормативно-технічну документацію щодо цифрових трансформацій; вживає організаційних заходів щодо оптимізації процедур надання публічних (електронних публічних) послуг, зокрема щодо переведення публічних послуг в електронну форму; розробляє пропозиції щодо визначення основних напрямів розвитку системи надання публічних (електро-

них публічних) послуг, зокрема адміністративних послуг, здійснює заходи з її реформування; формує та веде Реєстр адміністративних послуг; сприяє розвитку мережі центрів надання адміністративних послуг, формує пропозиції щодо надання державної підтримки (у тому числі фінансової) такому розвитку; виконує функції Генерального державного замовника Національної програми інформатизації та інших державних програм цифровізації; проводить цифрову експертизу та готує відповідні висновки до проектів відповідних актів Кабінету Міністрів України, міністерств та інших органів виконавчої влади; здійснює визначені законом повноваження у сфері публічних електронних реєстрів; проводить погодження в порядку, встановленому законодавством, призначення керівника з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій або цифровізації органу виконавчої влади (CDTO) [10].

Також Мінцифри сприяє впровадженню у державних органах та органах місцевого самоврядування технологій цифрових трансформацій; здійснює у межах повноважень заходи щодо впровадження та функціонування електронного документообігу; координує діяльність органів, що утворили центри надання адміністративних послуг; з питань підвищення рівня якості надання електронних адміністративних послуг, розвитку електронної інформаційної взаємодії таких центрів із суб'єктами надання адміністративних послуг, розширення функцій центрів надання цифрових адміністративних послуг та переліку зазначених послуг, які надаються через них; здійснює моніторинг якості надання електронних адміністративних послуг; координує діяльність міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, місцевих держадміністрацій, а також державних підприємств, установ, організацій та державних господарських об'єднань, навчальних закладів з питань, що належать до компетенції Міністерства цифрової трансформації України, надає їм необхідну методичну допомогу; проводить засобами Єдиного державного веб-порталу електронних послуг, зокрема з використанням мобільного додатка Єдиного державного вебпорталу електронних послуг (Дія), опитування щодо ініціатив, спрямованих на вирішення питань державного управління у різних сферах суспільного життя [10].

У сфері євроінтеграції Мінцифри організовує та координує діяльність органів виконавчої влади, пов'язану з інтеграцією України до Єдиного цифрового ринку ЄС (EU Digital Single Market), а також участю України у програмах Європейського Союзу щодо цифрового співробітництва, зокрема у Програмі ЄС «Цифрова Європа» (Digital Europe Programme); розробляє акти з метою забезпечення виконання завдань, пов'язаних з участю України у Програмі ЄС «Цифрова Європа», зокрема щодо процедури визначення кандидатур для включення у мережу Європейських цифрових інноваційних хабів (European Digital Innovation Hubs) [10].

Важливим суб'єктом правового регулювання розвитку електронного урядування є Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Так, у відповідності до ст. 3 профільного закону, основними завданнями Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України є:

- участь у формуванні та реалізації державної політики у сферах електронного документообігу в інформаційно-комунікаційних системах, в яких обробляються службова інформація та державна таємниця (в частині захисту інформації державних органів та органів місцевого самоврядування), захисту критичної інформаційної інфраструктури;

- формування та реалізація державної політики у сферах криптографічного та технічного захисту інформації, кіберзахисту, поштового зв'язку спеціального призначення, урядового фельд'єгерського зв'язку, захисту державних інформаційних ресурсів та інформації, вимога

що до захисту якої встановлена законом, в інформаційних, електронних комунікаційних та інформаційно-комунікаційних системах і на об'єктах інформаційної діяльності, а також у сферах використання державних інформаційних ресурсів у частині захисту інформації, протидії технічним розвідкам, функціонування, безпеки та розвитку державної системи урядового зв'язку, Національної системи конфіденційного зв'язку, активної протидії агресії у кіберпросторі;

- реалізація державної політики щодо захисту критичної технологічної інформації, кіберзахисту об'єктів критичної інформаційної інфраструктури, здійснення державного контролю в цих сферах;

- визначення вимог до захисту критичної технологічної інформації, формування загальних вимог до кіберзахисту об'єктів критичної інфраструктури, ведення переліку об'єктів критичної інформаційної інфраструктури, здійснення заходів щодо його оновлення та актуалізації;

- створення та забезпечення функціонування системи активної протидії агресії у кіберпросторі, включаючи створення та забезпечення функціонування Центру активної протидії агресії у кіберпросторі;

- здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства у сферах електронної ідентифікації, електронних довірчих послуг, захисту критичної інформаційної інфраструктури;

- забезпечення у встановленому порядку та в межах компетенції діяльності суб'єктів, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом [11].

Ключовим органом координації та контролю у сфері кібербезпеки в Україні є Національний координаційний центр кібербезпеки, Положення про який затверджено указом Президента України від 7 червня 2016 р. № 242/2016.

У відповідності до вказаного Положення, Національний координаційний центр кібербезпеки є робочим органом Ради національної безпеки і оборони України, утвореним відповідно до рішення РНБО України від 27 січня 2016 року «Про Стратегію кібербезпеки України», уведеного в дію Указом Президента України від 15 березня 2016 року № 96 [12].

До завдань Національного координаційного центру кібербезпеки віднесено, у тому числі, опрацювання питань щодо визначення шляхів, механізмів та способів вирішення проблемних питань, що виникають під час реалізації державної політики у сфері забезпечення кібербезпеки; здійснення моніторингу стану розроблення та впровадження національних стандартів і технічних регламентів застосування інформаційно-комунікаційних технологій, гармонізованих зі стандартами ЄС та НАТО; удосконалення нормативно-правової бази у сфері забезпечення кібербезпеки України, зокрема правового регулювання сфер відповідальності суб'єктів сектору безпеки і оборони, які забезпечують кібербезпеку України, механізмів взаємодії між ними; участь у забезпеченні здійснення контролю за станом виконання рішень Ради національної безпеки і оборони України з питань кібербезпеки держави, введених у дію указами Президента України, тощо [12].

Підсумовуючи, слід зазначити, що кожен орган публічного адміністрування є суб'єктом адміністративно-правового забезпечення розвитку електронного урядування, адже на своєму рівні суб'єкти владних повноважень здійснюють адміністрування та відповідне врегулювання локальними нормативними та правозастосовними актами впровадження інформаційних (цифрових) технологій, електронного документообігу тощо.

З метою оптимізації такої діяльності доцільно розширити повноваження Міністерства цифрової трансформації України у сфері координації діяльності інших органів публічної адміністрації щодо переведення їх на електронний документообіг, розширення переліку адміністративних послуг, які можуть надаватися в режимі онлайн.

Зокрема, доцільно внести зміни до Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг», якими передбачити, що в паперовій формі документи виготовляються (видаються) у виключних випадках, прямо передбачених законами України. Відповідно, на Мінцифри доцільно покласти обов'язок здійснювати моніторинг щодо виявлення фактів виготовлення (видання) органами публічної адміністрації документів у паперовій формі у випадках, не передбачених законами України. Вказаний моніторинг можливо здійснювати засобами штучного інтелекту, які виявлятимуть факт друку на принтерах документів, які повинні виготовлятися (видаватися) виключно в електронній формі. Крім того, доцільно внести зміни до чинного Кодексу України про адміністративні правопорушення та встановити адміністративну відповідальність за виготовлення (видання) працівниками органів публічної адміністрації паперових документів у випадках, не передбачених законами України.

Висновки. Проведене дослідження системи суб'єктів адміністративно-правового регулювання розвитку електронного урядування в умовах європейської інтеграції дозволяє сформулювати висновок про те, що ключовими суб'єктам вказаної діяльності є Кабінет Міністрів України, Міністерство цифрової трансформації України та Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України.

З метою удосконалення адміністративно-правового регулювання у даній сфері суспільних відносин пропонується розширити повноваження Міністерства цифрової трансформації України у сфері координації діяльності інших органів публічної адміністрації щодо переведення їх на електронний документообіг, розширення переліку адміністративних послуг, які можуть надаватися в режимі онлайн. З цією метою доцільно внести зміни до чинного законодавства, зокрема Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг», якими передбачити, що в паперовій формі документи виготовляються (видаються) у виключних випадках, прямо передбачених законами України. Відповідно, на Мінцифри доцільно покласти обов'язок здійснювати моніторинг щодо виявлення фактів виготовлення (видання) органами публічної адміністрації документів у паперовій формі у випадках, не передбачених законами України. Крім того, доцільно встановити адміністративну відповідальність за виготовлення (видання) працівниками органів публічної адміністрації паперових документів у випадках, не передбачених законами України.

Перспектива подальшого дослідження даної тематики обумовлена необхідністю дослідження зарубіжного досвіду правового регулювання суспільних відносин у сфері розвитку електронного урядування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/250287124> (дата звернення: 01.10.2024).
2. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 року № 851-IV. Дата оновлення: 31.12.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 01.10.2024).
3. Деякі питання документування управлінської діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 55. Дата оновлення: 05.07.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-п> (дата звернення: 01.10.2024).
4. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 1 грудня 2022 р. № 2807-IX. Дата оновлення: 01.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#n191> (дата звернення: 01.06.2024).
5. Деякі питання цифрового розвитку: постанова Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 р. № 56. Дата оновлення: 30.06.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.06.2024).
6. Про схвалення Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1467-р. Дата оновлення: 11.04.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1467-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.06.2024).
7. Про схвалення Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери: розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1353-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.06.2024).
8. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р. Дата оновлення: 03.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.06.2024).
9. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: розпорядження КМУ від 2 грудня 2020 р. № 1556-р. Дата оновлення: 29.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.06.2024).
10. Положення про Міністерство цифрової трансформації України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 18.09.2019 р. № 856. Дата оновлення: 01.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-п#Text> (дата звернення: 07.06.2024).
11. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України: Закон України 23 лютого 2006 р. № 3475-IV. Дата оновлення: 28.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3475-15#Text> (дата звернення: 01.07.2024).
12. Про Національний координаційний центр кібербезпеки: Указ Президента України від 7 червня 2016 р. № 242/2016. Дата оновлення: 17.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/242/2016#Text> (дата звернення: 01.07.2024).